

Forskning - Behandling av uredelighet i forskning og rapportering til

Granskningsutvalget

Forfatter: Vibeke Devold Valderhaug

Gyldig fra: 16.11.2023

Revisjon: 1.1

Godkjent av: Anne-Sofie Furberg

Revisjonsfrist: 15.11.2024

ID: 58022

Hensikt

Å tydeliggjøre forskningsinstitusjonenes ansvar for behandlingen av saker om uredelighet i forskning og rapporteringsplikten til Granskningsutvalget

Ansvar

Ifølge Forskningsetikkloven (1) har HMR HF som forskningsinstitusjon ansvar for å behandle saker om (potensielle) brudd på anerkjente etiske forskningsnormer (uredelighetssaker). Videre har HMR HF rapporteringsplikt i disse sakene (uavhengig av konklusjon) til det nasjonale utvalget for granskning av uredelighet i forskning - Granskningsutvalget.

Fremgangsmåte

Ved behandling av saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer i foretaket skal man forholde seg til [veileder for forskningsinstitusjoners rapportering til Granskningsutvalget](#), utarbeidet av Granskningsutvalget. Informasjonen under er hentet fra veilederen (2).

Typiske eksempler på mulig vitenskapelig uredelighet

Forskningsetikkloven § 8 andre ledd nevner falsifikasjon, fabrikkasjon og plagiat (kjent som FFP), samt «andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer». Følgende eksempler listes:

- Tilbakeholdelse, villedning om eller selektiv/skjult kassering av uønskede resultater
- Ensidig eller forvridd tolkning av egne resultater og konklusjoner
- Villedende bruk av statistiske metoder
- Villedning eller fortielse om egen vitenskapelig innsats og/eller vitenskapelige resultater og om hvor mye den enkelte har bidratt. Urettmessig angivelse av forfatterrolle m.m.
- Tilbakeholdelse av vesentlige detaljer i metodikk
- Uriktige opplysninger om vitenskapelige kvalifikasjoner i søknader m.m.
- Destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser av uredelighet i forskning
- Tilbakeholdelse av vesentlig kritikk. I slike tilfeller bør en forsker henvende seg til relevante miljøer for å få problemene allsidig belyst.
- Rapportering om forskningsresultater eller metode på en misvisende måte
- Publisering av resultater flere ganger som tilsynelatende nye (såkalt selvplagiat)
- Registrering og lagring av resultater og forskningsmateriale på en utilstrekkelig måte

Det er presisert at eksemplene ikke er uttømmende. I alle tilfeller må institusjonene vurdere konkret om lovens objektive og subjektive vilkår er oppfylt, jf. ovenfor. Det holder ikke å bare forholde seg til listen.

To vilkår i definisjonen av vitenskapelig uredelighet

Definisjonen av vitenskapelig uredelighet i forskningsetikkloven § 8 andre ledd inneholder to vilkår, hhv. et objektive vilkår og et subjektivt vilkår. Det objektive vilkåret innebærer at det må kunne bevises at det er skjedd et alvorlig brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Bruddets alvorlighet må vurderes konkret. Momenter i vurderingen kan blant annet være konsekvenser av normbruddet, om det er én eller flere normer som er brutt og årsakene til bruddet. Det subjektive vilkåret (skyldkravet) innebærer at det alvorlige bruddet er utført forsettlig eller grovt uaktsomt.

For å konstatere vitenskapelig uredelighet må begge vilkårene bevises med klar sannsynlighetsovervekt, jf. forskrift om forskningsetiske komiteer og utvalg § 7 tredje ledd. Dette kalles beviskravet. Beviskravet klar sannsynlighetsovervekt er strengere enn alminnelig sannsynlighetsovervekt, men ikke like strengt som beviskravet i straffesaker («utenfor enhver rimelig tvil»).

2.1 Når skal det rapporteres? Det skal rapporteres når en sak om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer er ferdig behandlet ved institusjonen.

Institusjonene kan sende årsmelding e.l. til Granskingsutvalget, men en årsmelding erstatter ikke rapporteringen av konkrete saker.

2.2 Hvem er ansvarlig for rapporten? Det er forskningsinstitusjonene som skal rapportere til Granskingsutvalget. Dette betyr at rapporten må være signert av den som har formell myndighet til å representere institusjonen. Evt. delegasjon av fullmakt må omtales i rapporten til Granskingsutvalget.

2.3 Hva skal det rapporteres om? Forskningsinstitusjonene skal rapportere om alle saker som gjelder mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer er del av definisjonen av vitenskapelig uredelighet i forskningsetikkloven § 8 andre ledd. Rapporteringsplikten gjelder uavhengig av konklusjonen i saken.

Anerkjente forskningsetiske normer

Av rapporten som sendes til Granskingsutvalget må det fremgå hvilke brudd på anerkjente forskningsetiske normer som har vært behandlet av institusjonen.

Institusjonen må redegjøre for:

- Hvilke handlinger som utgjør grunnlaget for vurderingen
- Hvilke forskningsetiske normer som er vurdert, og hvordan de utgjør anerkjente forskningsetiske normer på fagfeltet.

Anerkjente forskningsetiske normer kan være nasjonale eller internasjonale, skrevne eller uskrevne. Normer kan være felles for fagområder, eller det kan være egne normer eller variasjoner av normer på enkelte fagfelt eller i fagmiljøer. Institusjoner kan ha fastsatt egne forskningsetiske normer, forutsatt at normene ikke strider mot anerkjente internasjonale eller nasjonale normer.

Rapporten fra institusjonen må inneholde:

- Vurderingen av det objektive vilkåret, inkludert vurdering av alvorlighetsgraden, og om det kan bevises at det objektive vilkåret er oppfylt.
- Det subjektive vilkåret skal bare vurderes og bevises dersom det objektive vilkåret er oppfylt.

Om rapporteringsplikt:

Rapporteringsplikten inntreffer hvis svaret er ja på begge spørsmålene:

- Er virksomheten en forskningsinstitusjon etter forskningsetikkloven?
- Gjelder saken mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer?

Elementer i behandlingen av saken som skal fremgå av rapporten:

- Er saken behandlet i henhold til institusjonens retningslinjer for behandling av uredelighetssaker?
- Er det lagt med (anonymisert) kopi av institusjonens uttalelse?
- Fremgår saksgangen av rapporten eller institusjonens uttalelse?
- Skal saken følges opp med tiltak eller reaksjoner på individ- eller institusjonsnivå? I så fall hvilke?
- Er rapporten signert av en som har myndighet til å representere institusjonen?

Referanser

- (1) [Lov om organisering av forskningsetisk arbeid \(forskningsetikkloven\) - Lovdata](#)
- (2) [Veileder for forskningsinstitusjoners rapportering til Granskingsutvalget | Forskningsetikk](#)